

Helsinki Biennaali
Opettajan materiaali
HAMin vierailua
varten / 4.–6. luokat

HELSINKI BIENNAAL

Hei opettaja!

Tämän oppimateriaalin tehtävät liittyvät HAM Helsingin taidemuseolla esillä oleviin Helsinki Biennaalin teoksiin. Materiaali on tarkoitettu avuksesi, kun valmistele luokkasi vierailua HAMiin. Materiaali käsittelee kuutta teosta tai teoskokonaisuutta ja se on suunnattu ensisijaisesti 4.–6. luokkalaisille.

Suosittellemme aloittamaan näyttelykierroksen eteläisen kaarihallin puolelta ja poistumaan pohjoisen hallin kautta. Vierailun voi päättää HAMin taidepajaan, jossa on tarjolla omatoiminen tehtävä näyttelykävijöille.

HAMin henkilökunta on paikalla teitä varten ja antaa mielellään vinkkejä onnistuneeseen vierailuun!

Katse teokseen

Näitä kysymyksiä voi käydä ryhmän kanssa läpi vaikka jokaisen teoksen kohdalla.

Kuka on tehnyt teoksen?

Taiteilijan nimi löytyy teoksen läheltä seinätekstin otsikosta sekä pienistä teoslapuista teoksen vierestä. Jotkut teoksista on tehnyt taiteilija yksin, toisiin on tarvittu ison työryhmän apua.

Mikä on taideteoksen nimi?

Taideteoksen nimi löytyy teoslapusta ja usein myös pidemmästä seinätekstistä. Teoksen tehnyt taiteilija on antanut nimen teokselle. Joskus teoksen nimi auttaa ymmärtämään, mitä taiteilija on halunnut teoksellaan kertoa.

Mistä teos on tehty?

Teoksen tärkeimmät materiaalit on listattu teoslappuun. Voitte kokeilla tunnistaa materiaaleja pelkästään teosta katsomalla ja lukea vasta sen jälkeen tarkemmat tiedot teoslapusta. Voitte myös miettiä, miksi taiteilija on halunnut käyttää juuri näitä materiaaleja teoksessaan. Miten erilaiselta teos näyttäisi, jos taiteilija olisikin valinnut kokonaan toisen materiaalin tai päättänyt käyttää teoksessa joitakin muita värejä?

Mitä sinä ajattelet tästä teoksesta?

Vaikka taiteilijalla on saattanut olla tarkkakin ajatus teoksensa takana, jokainen teoksen katsoja saa tulkita teosta omasta näkökulmastaan.

Mitä sinä näet?

Miltä teoksen katsominen tuntuu?

**HUOMIOITTEHAN,
ETTÄ TÄMÄN NÄYTTELYN
TEOKSIIN EI SAA KOSKEA**

Tässä näyttelyssä ei ole mukana kosketeltavia teoksia. Osa taideteoksista on hyvin herkkiä ja ne voivat vahingoittua kosketuksesta. Pidättehän siis käsivarren mitan verran etäisyyttä taideteoksiin ja kuljette museossa rauhallisesti. Opettaja on vastuussa ryhmästään koko vierailun ajan.

Maria Thereza Alves

Sijainti: Eteläinen kaarihalli

Maria Thereza Alvesin teokset keskittyvät ihmisen sijasta muihin elollisiin. Seinille sijoitettuihin Olioneuvosto-sarjan akvarelleihin taiteilija on kuvannut hyönteisiä, matelijoita, maaäyriäisiä ja sammakkoeläimiä, jotka elävät suurkaupunki São Paulon (Brasilia) alueella. Pienet eläimet saattavat kaupungin vilskeessä jäädä huomiotta, vaikka niillä on tärkeä rooli osana monimuotoista ja kestävästä elinympäristöstä. Teoskokonaisuuden veistosmaiset osat taiteilija on tehnyt erilaisten elollisten turvapaikoiksi.

TEHTÄVÄ 1

Suojia ja piiloja

Miettikää yhdessä

- Millaisia otuksia taiteilijan rakentamissa suojapaikoissa voisi asua?
- Missä sijaitsee sinun suojapaikkasi – paikka, jossa tunnet olosi turvalliseksi?

TEHTÄVÄ 2

Fyysinen ja henkinen suoja

Millaisia suojia erilaiset elolliset voivat tarvita? Pohtikaa sekä konkreettisia suojia (ihmisten talot, eläinten pesät, suojautuminen auringolta, suojavärit ym.) että suojan tai turvan tunnetta (läheisen ystävän tai aikuisen seura, turvan tunne siitä, että saan olla oma itseni, hyvän luokkahengen tai joukkueen yhteishengen tuoma turva ym.).

TEHTÄVÄ 3

Muiden elollisten ääni kuuluviin

Maria Thereza Alves kiinnittää taiteensa avulla huomion ihmisen valtaan: Ihmisten tekemät päätökset vaikuttavat kaikkeen planeetallamme, eikä muilla eliölajeilla ole ääntä maapallon päätöksenteossa.

Miettikää yhdessä, miten luonnon ja muiden elollisten ääntä ja oikeuksia voi tuoda esiin

- taiteen ja kulttuurin avulla
- yhteiskunnallisen vaikuttamisen kautta
- omassa arjessa

Ingela Ihrman

Sijainti: Eteläinen kaarihalli

Ingela Ihrmanin suurikokoinen Jättiputki-veistos esittää alun perin puutarhakasvina Eurooppaan tuotua kaukasianjättiputkea. Hanakasti leviävä kasvi uhkaa luonnon monimuotoisuutta ja onkin nykyään luokiteltu haitalliseksi vieraslajiksi. Taiteilija näkee jotain samankaltaista jättiputken leviämisessä ja ihmisten tunteissa: niitä voi olla hankala hallita.

TEHTÄVÄ 1

Vieraslaji

- Miettikää yhdessä, mitä vieraslaji tarkoittaa. Millaisia vieraslajeja tunnette? Mitä haittaa vieraslajeista voi olla luonnolle?
- Ihminen määrittelee mielellään, millaiset lajit ovat tervetulleita esimerkiksi pihapiiriin (vrt. istutetut kasvit / voikukat, perhoset / käärmeet, tasainen nurmikko / villi niitty). Millaisia haasteita liittyy ihmisen haluun hallita lähiluontoa?

TEHTÄVÄ 2

Toisin silmin

Ingela Ihrmanin teoskokonaisuuteen kuuluu myös mielenkiintoinen sammakkoeläintä muistuttava asu. Ihrman on tehnyt puvun Etelä-Ruotsista, Bjuvin kunnan alueelta löytyneen vanhan sammakkoeläimen fossiiliin pohjalta. Taiteilija on käyttänyt pukua performansseissaan, eli yleisön edessä esitettävissä taiteellisissa esityksissään. Taiteilija on kertonut, että muiden elollisten tutkiminen ja niiden rooliin asettuminen auttaa häntä ymmärtämään myös ihmisenä olemista.

- Minkä eläimen elämää haluaisit elää yhden päivän? Miksi?
- Monissa biennaalin taideteoksissa on ihmisen sijaan keskiössä joku muu elollinen. Miettikää, miksi on tärkeää osata tarkastella maailmaa jonkun toisen näkökulmasta. Mikä auttaa katsomaan asioita toisen silmin?

Otobong Nkanga

Sijainti: Eteläinen kaarihalli

TEHTÄVÄ 1

Tämä teos on mielestäni...

Tehtävä kannattaa tehdä ennen kuin tutustutte teoksesta kertoviin teksteihin tarkemmin.

Aseta luokka riviin niin, että katseen suunta on kohti teosta. Ottakaa isokokoiseen teokseen riittävästi etäisyyttä. Opettaja voi asettua teoksen viereen. Opettaja sanoo adjektiivin ja oppilaat astuvat askeleen eteenpäin, jos adjektiivi kuvaa heidän mielestään teosta. Jos adjektiivi ei kuvaa oppilaiden mielestä teosta, he astuvat askeleen taaksepäin. Jokaisen adjektiivin jälkeen palataan takaisin riviin. Harjoituksen tarkoitus on havainnollistaa sitä, miten sama teos voi herättää katsojissa erilaisia tunteita ja mielikuvia.

Tämä teos on mielestäni...

rauhallinen / outo / jännittävä / kaunis / tylsä /
vauhdikas / kiinnostava / mieleen jäävä / ...

TEHTÄVÄ 2

Tietoa ja tulkintaa

Otobong Nkangan suuressa ja yksityiskohtaisessa kuvakudoksessa on käytetty 140 eri värisävyä. Tarkastelkaa teosta itsenäisesti muutaman minuutin ajan. Älkää vielä lukeko teoksen vierestä löytyvää tekstiä.

Keskustelkaa yhdessä

- Mitkä teoksen yksityiskohdat kiinnostavat huomiosi?
- Mitä ajatuksia ne herättävät tai millaisia tulkintoja voisit niistä tehdä?
- Lukekaa seuraavaksi teokseen liittyvä seinäteksti. Muuttaako seinätekstin lukeminen tulkintojanne?

Muistattehan, että taidetta voi tulkita monella eri tavalla. Taiteilijan ajatuksista lukeminen saattaa auttaa ymmärtämään taiteilijan päämääriä, mutta taidetta voi katsoa ja siitä voi nauttia myös ilman tarkempia taustatietoja.

LOCUS

Sijainti: Pohjoinen kaarihalli

Tämän teoskokonaisuuden sankari on meriajokas. Meriajokas on avainlaji, joka tarjoaa suojaa ja ravintoa muille lajeille ja vähentää merenpohjan eroosiota eli kulumista. Se myös parantaa veden laatua sitomalla ravinteita. Meriajokas viihtyy parhaiten kirkkaissa vesissä. Itämeren rehevöityminen on samentanut vesiä ja heikentänyt meriajokkaan kasvuolosuhteita.

TEHTÄVÄ 1

Supervoimia

Meriajokas on varsinainen superlaji. Se ruokkii ja suojaa muita meren elollisia ja pitää yhteisestä elinympäristöstä huolta.

Miettikää yhdessä

- Millaisia erityisiä taitoja tai supervoimia kasveilla ja eläimillä on? Minkä taidon haluaisit itsellesi? Miksi?
- Entä missä asiassa kaverisi on erityisen taitava? Kehu kaveria!

TEHTÄVÄ 2

Positiivinen muutos

Norjalaiset taiteilijat Thale Blix Fastvold ja Tanja Thorjussen muodostavat yhdessä LOCUS-nimisen taiteilijakokoonpanon. Tähän teoskokonaisuuteen taiteilijat ovat saaneet inspiraation meriajokkaasta. He pyrkivät kiinnittämään taideteoksellaan ihmisten huomion meriajokkaaseen ja merien suojeluun. Teos on toiveikas näkymä siitä, miten meriajokas voisi kukkia ja kukoistaa puhtaammassa meressä.

Taide on yksi keino vaikuttaa, tuoda esiin ympäristön hyvinvointia uhkaavia asioita tai kannustaa tekemään hyviä tekoja ympäristön puolesta. Millaisia muita keinoja tai taitoja tarvitaan, jotta voimme yhdessä muuttaa planeettamme tulevaisuuden valoisammaksi?

Arjen ekotekoja, esim.

Jätepaperin kierrätys → puita tarvitsee kaataa vähemmän

Linnunpöntön tai hyönteishotellin nikkarointi → tarjotaan pesä- ja suojapaikkoja ja tuetaan luonnon monimuotoisuutta

Kyky korjata vaatteita ja tavaroita → korjaaminen pidentää käyttöikää, säästää luonnonvaroja ja rahaa

Muovin käytön vähentäminen ja muovien oikea kierrätys → muovirokko uhkaa vesiekosysteemiä maailmanlaajuisesti

Ominaisuuksia ja asenteita, esim.

Kyky tehdä yhteistyötä, neuvottelutaito → isot haasteet vaativat monien, myös arvoiltaan erilaisten ihmisten yhteistyötä

Empatia → ihmiskeskeisyyden ja itsekeskeisyyden sijaan tarvitaan kykyä asettua toisten asemaan ja ajatella koko ihmiskunnan ja maapallon hyvinvointia

Rohkeus → muutos vaatii uuden kokeilua rohkeasti, myös esimerkin näyttäminen vaatii rohkeutta

Luovuus → Tietoa maapallon hyvinvointia uhkaavista asioista on saatavilla paljon, mutta ihmisten on vaikea muuttaa tottumuksiaan, vaikka ne olisivat ympäristölle haitallisia. Joskus luovat keinot ovatkin tietoa tehokkaampia. Esimerkiksi valokuvien, musiikin tai elokuvan kautta voi herättää tunteita, jotka johtavat myös toimintaan.

Sissel M Bergh

Sijainti: Pohjoinen kaarihalli

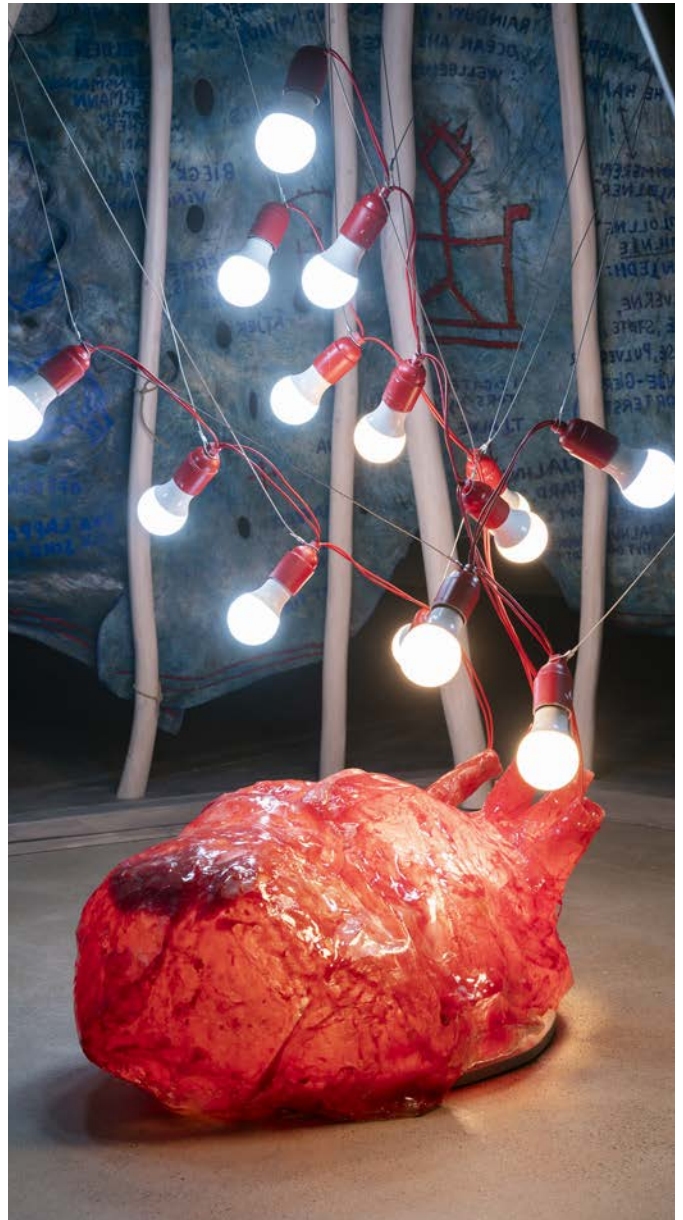
Sissel M Bergin teos muodostuu hirvennahkaisesta teltasta ja sen sisällä hohtavasta valonlähteestä. Teltan nahkapintaan taiteilija on kuvannut vanhan saamelaisen Suuri metsästys -kertomuksen. Tarinassa arktisen taivaankannen poikki juoksee joka yö hirvi, jonka metsästäjä yrittää kaataa nuolellaan. Hirven pelastaa Pohjantähti, jonka tehtävä on pitää taivaankansi paikoillaan. Mikäli hirvi kaatuisi, putoaisi taivas maahan ja maailma tuhoutuisi. Tarina viittaa luonnon ja ihmisen välisen tasapainon tärkeyteen.

TEHTÄVÄ 1

Taide keinona muistaa

Saamelaiskielet ovat uhanalaisia kieliä ja niiden puhujia on valtakielellin verrattuna hyvin vähän. Sissel M Bergh käsittelee teoksessaan sitä, kuinka tärkeää on säilyttää yhteys omaan kieleen ja kulttuuriin. Teltan nahkaisessa pinnassa on eteläsaamenkielisiä sanoja, joiden rinnalle taiteilija on tuonut vastaavia sanoja englannin ja norjan kielistä. Teoksellaan taiteilija auttaa muistamaan ja luomaan uusia yhteyksiä menetettyjen tilalle.

- Tutkikaa teoksen pintaa. Mitä sanoja, kuvia tai symboleita tunnistatte?
- Miettikää yhdessä, millaisissa tilanteissa ihminen voi kadottaa yhteyden omaan äidinkieleensä.

Sissel M Berg on saamelainen taiteilija. Saamelaiset ovat alkuperäiskansa, jotka ovat asuttaneet Suomen, Ruotsin ja Norjan pohjoisosia sekä Venäjän puolella olevaa Kuolan niemimaata jo ennen nykyisten valtionrajojen muodostumista. Saamelaisten yhteys omaan kieleen ja kulttuuriin on ollut uhattuna, koska alueilla asuvat pääväestöt ovat vuosisatojen aikana tukahduttaneet saamelaisten mahdollisuutta ylläpitää elämäntyyliään ja esimerkiksi syrjineet saamelaisvähemmistön kieltä.

(Voitte tutustua saamelaisuuteen ennen näyttelyvierailua esim. Saamelaiskäräjien sivuilta: <https://samediggi.fi/tietoa-meista/>)

Edgar Calel

Sijainti: Pohjoinen kaarihalli

Edgar Calel on kotoisin Guatemalasta. Hän kuuluu kaqchikel-maya-alkuperäiskansaan, jonka syvä yhteys luontoon näkyy myös Calelin teoksissa. Pa ru tun che' (Puun latvasta) -teoksessa keskiössä on mayakulttuurissa pyhänä pidetty apina. Kulttuuriin kuuluu keskeisenä ajatus siitä, että kaikilla olevilla on oma henki. Calelin teokset ovat kehotuksia pysähtyä myös niiden kielten äärelle, joita esimerkiksi kasvit ja eläimet puhuvat.

TEHTÄVÄ 1

Eläimet symboleina

Mayakulttuurissa pyhänä pidetty apina edustaa esimerkiksi luovuuden voimaa.

Miettikää yhdessä

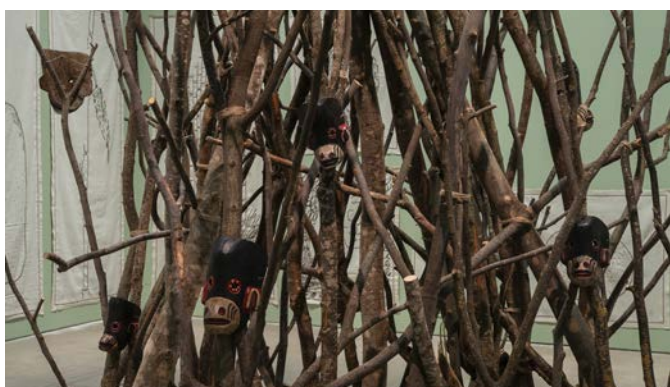
- Mitä muita asioita erilaiset eläimet symboloivat?
- Millaisia uskomuksia tai ominaisuuksia eri eläimiin liitetään?

TEHTÄVÄ 2

Alkuperäiskansat opettajina

Tämän tehtävän voitte tehdä koululla näyttelykäynnin jälkeen.

Selvittäkää yhdessä, millainen luontosuhde erilaisilla alkuperäiskansoilla on. Mitä he ajattelevat luonnon ja ihmisen suhteesta? Mitä voisimme oppia heiltä?

VIERAILUN LOPUKSI

HAMin taidepajatilassa voitte tehdä näyttelyn teemaan liittyvän omatoimisen tehtävän. Pajatila on avoinna museon aukiolojen mukaan. Pajaan ei voi tehdä ryhmävarausta. Tilaan mahtuu kerrallaan noin 25 kävijää.